

NECATİ ÖNER'İN DÜŞÜNCE YOLCULUĞUMDAKİ YERİ

Prof. Dr. Ahmet İNAM

Necati Hocamın önce kitaplarıyla karşılaştım. Yetmişli yıllarda üniversite öğrencisiyken onun *Tanzimattan Sonra Türkiye’de İlim ve Mantık Anlayışı* kitabını okumuş, bir edebiyat dergisinde tanıtımını yapmıştım. Anlatımındaki sadelik ve kapsayıcılık dikkatimi çekmişti. Türkiye’de Türkçeden gelen felsefe arayışlarımda bu kitap bana yol gösterici bir eser olmuştur. Sonradan bu çalışmanın liseden beri heyecanla okuduğum Hilmi Ziya Ülken’in danışmanlığında yapıldığını öğrendiğimde Necati Hocama Hilmi Ziya ile ilgili sorular sormuş, verdiği ayrıntılı yanıtlardan çok etkilenmişim.

Akademik hayata girmeden önce yetmişli yıllarda üniversiteye hazırlayan dersanelerde çalışırken bir öğrenci bana onun Teo Grünberg’le birlikte hazırladığı kitabını getirerek kimi anlayamadığı noktaları açıklamamı istemişti. O kitapta yine Necati Hocamın açık, sade, özlü anlatımı dikkatimi çekmişti.

Necati Hocamla yüz yüze karşılaşmamız seksenli yılların başında Erzurum’da yapılan Sosyal Bilimler Kongresinde oldu. Karizması olan, sert, saygın bir insan olarak göründü bana. Bu ciddi görünüşlü insanın kongre akşamları türküler söylendiğinde yavaşça türkülere eşlik ettiğini görünce onun canlı bir iç dünyası olduğunu sezmeye başladım.

Değerli dostum Kenan Gürsoy onunla Jean Paul Sartre üzerine doktora çalışması yaptığını söylemişti. Necati Hocama yakınlığım biraz da bu farklı düşüncelere açık olan tavrına duyduğum ilgiden kaynaklanmaktaydı. Bir mantıkçıydı ama mantığın alanıyla kendini sınırlamamıştı.

Meraklıydı. Radyosundan Fransız kanallarını dinler, dünyadaki siyasal, ekonomik, kültürel olaylar hakkında yorumlar yapardı. “Necati” adını babası ona ülkenin “kurtuluşunun” sevinciyle vermişti. Cumhuriyetin kurucu değerlerine saygı duyan samimi bir milliyetçi dindardı. İncancının dayandığı yüksek değerleri duyarak yaşayan biriydi. İncancı içten, dürüst bir insan olarak eleştiren aklıyla, bilime duyduğu saygıyla birlikte yaşıyordu.

Doksanlı yılların ortalarındaydı sanırım, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri hocalarına Psikanalizin bilimselliği ile ilgili bir seminer vermem istenmişti. Freud’un kuramının olgularla test edilip edilmeyeceğini tartışmaya açmıştım. O konuşmaya Necati Hocamı da davet etmişim.

Büyük bir ilgi ve merakla tartışmaları izlemiş, sonradan uzunca bir süre Psikanaliz üzerine okumalar yapmıştı.

Bilgiye, öğrenmeye açıklığının yanında, insanlara, farklı görüş ve yaşam biçimlerine de yüksek değerler taşıdıklarına inandığında açık olurdu. Türk Felsefe Derneğini bu tavrıyla kurmuştu. Türkiye’deki her siyasi görüşten akademik felsefeciyi bir araya toplamayı düşünüyordu. Bunu Necati Hocamdan başkası yapamazdı. Başlarda oldukça başarılı olundu. O zamanın üniversitelerindeki felsefeciler çok büyük bir oranda Türk Felsefe Derneği’ne üye oldular. Yazık ki zamanla ülkeyi sarmakta olan “bizden olanlar”, “bizden olmayanlar” ayrımı felsefecileri de içine almaya başladı. (Edebiyat ve sanatta da belli ölçülerde bu durumu görüyoruz.)

İki dostu vardı farklı dünya görüşü ve felsefe anlayışında: Tuncer Tuğcu ve Kadir Cangızbay. Tuncer Tuğcu Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümünde çalışmış, sol eğilimli, dürüst, bağımsız düşünen, Necati Hoca’dan daha genç bir felsefeci idi. Onunla sıkı dostluklarına tanık olmuşumdur. Kadir Cangızbay bir sosyologdu. Necati Hoca’nın özgürlük düşüncesinden çok etkilenmişti. Hocamın vefatında İlahiyat fakültesinde yapılan törene beli tutmadığı için iki büklüm gelmiş, kısık sesiyle Hocanın “hürriyet” düşüncesinin değerini anlatmış, kitabındaki kimi cümleleri ezbere okumuştur.

Ben bir düşünürde bir insan görmek isterim. Felsefi düşüncesinin onun hayatında nasıl yaşadığına tanık oldukça onun değerini daha iyi anladığımı düşünürüm. Bir dadaş, bir can Necati Öner, bir mantıkçı, bir dekan, Atatürk Kültür Merkezi yöneticisi Necati Öner, insan olarak bana nasıl göründü?

Yanında kendimi hep güvende, rahat hissedirdim. Saygılı bir içtenlik vardı aramızda. Bu hava felsefi bir düşünme, tartışma ortamı için önemliydi. Ailecek görüştüğümüzde, farklı siyasi görüşlerimizi yadırgamaz, anlamaya çalışırdı. Elbette kendi inançlarında, dünyaya bakışında ödün vermez ilkeleri vardı. Kendi dünya görüşünde olanları da olmayanları da yanlış yaptıklarını, dogmatik tavırlar takındıklarını düşündüğünde eleştirirdi.

Hocayla ortak yanlarımızdan biri de türkülerdi. Türk sanat müziğini de severdi. Sohbetlerimizde türküler ve şarkılar üzerine yorumlar yapardık. “Ruhum bedende oynar yar aklıma gelende” türküsündeki insanı, aşkı, uzun uzun konuşmuştuk. Aşk konusu açılınca sıkça Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun “Önde Zeytin Ağaçları Arkasında Yâr” şiirini ezbere okurdu. Coştuğunda “Yâr, yâr/ Seni kara saplı bir bıçak gibi sineme sapladılar” dizelerini yüksek sesle söylerdi. Radyoda (Şimdiki TRT Nağme) yıllardan beri yayınlanan 17:30-18:00 arası fasılları kaçırmamaya çalışırdı.

Eşi bir konuşmasında Hocamın çok iyi halk dansları oynadığını

söylemişti. Kendisi de İstanbul'da Selimiye Kışlasında askerliğini yaparken ata binmeyi sevdiğini söylemiş; at üstünde fotoğrafını göstermişti.

Misafirperverdi. Eşimle bana onu ziyaret ettiğimizde kendi elleriyle hazırladığı çörekler ikram ederdi. Demli çayla birlikte koyulaşan sohbetimize o çörekler renk katardı.

Kendisi benim resmen öğretmenim olmadı. Ama benim felsefeyi, insanı, hayatı anlamamda hep bilge öğretmenimdi. Ondan dünyaya bakarken “zihniyetin”, “tavrın” ne denli önemli olduğunu öğrenmiştim. Fenomenolojiden gelmeme rağmen bu kavramları onunla yaşayarak daha iyi anladığımı düşünürüm.

O açık, sorun çözmeye yatkın, birleştirici tavrıyla onu özlüyorum. “Necati Hocam evinde olsa da gidip ona derdimi anlatsam diyorum.” “Sorunumu çözerse ancak o çözer”. Dinlemeyi bilen, anlamaya açık bilge bir insandı.

Anısı önünde saygıyla eğiliyorum.

